

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Datum
2021-12-16

Dnr
9136-2021, 9170-2021,
9172-2021, 9173-2021,
9179-2021, 9204-2021,
9281-2021, 9288-2021,
9289-2021 och 9409-2021

Sid
1 (3)

Anmälningar till JO om vaccinationsbevis (s.k. vaccinpass)

Klagomålen

JO har tagit emot ett mycket stort antal anmälningar om vaccinationsbevis. I stort sett samtliga klagomål har riktats mot riksdagen, regeringen eller Folkhälsomyndigheten. Ett mindre antal klagomål avser bl.a. Regeringskansliet, Diskrimineringsombudsmannen, E-hälsomyndigheten och Läkemedelsverket.

Klagomålen avser nästan undantagslöst att införandet av vaccinationsbevis strider mot grundläggande fri- och rättigheter som framför allt regleras i regeringsformen, t.ex. mötesfriheten, demonstrationsfriheten, föreningsfriheten, religionsfriheten och skyddet mot påtvingat kroppsligt ingrepp, och att åtgärden är oproportionerlig.

Bakgrund

I september 2021 remitterade Regeringskansliet promemorian Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359). Syftet med förslaget var att få beredskap om det epidemiologiska läget utvecklades så att vaccinationsbevis behövde användas som en smittskyddsåtgärd.

I ett remissyttrande över promemorian förde JO Per Lennerbrant fram bl.a. att han inte kunde se några uppenbara skäl till att inte godta en ordning med vaccinationsbevis som en smittskyddsåtgärd men att det fanns behov av ytterligare analys i vissa avseenden, bl.a. i fråga om förslagets förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter (se yttrandet den 29 september 2021 i JO:s ärende R 120-2021).

I syfte att minska smittspridningen hemställde Folkhälsomyndigheten den 17 november 2021 att regeringen skulle införa förslaget om vaccinationsbevis som en smittskyddsåtgärd i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (begränsningsförordningen).

Regeringen beslutade i enlighet med Folkhälsomyndighetens hemställan. Ändringen i begränsningsförordningen, som trädde i kraft den 1 december 2021, innebär att om deltagare som besöker en allmän sammankomst eller offentlig tillställning har uppvisat ett vaccinationsbevis som visar att de har vaccinerats med det totala antalet doser vaccin mot sjukdomen covid-19 minst två veckor före sammankomsten eller tillställningen, så gäller inte det sedan tidigare införda kravet

på anordnaren att begränsa antalet deltagare (3 kap. 2 a §). Folkhälsomyndigheten har meddelat föreskrifter av vilka följer att den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning inomhus med fler än 100 deltagare ska använda sådant vaccinationsbevis, i annat fall måste anordnaren använda vissa preciserade smittskyddsåtgärder som bl.a. tar sikte på avstånd mellan deltagare (2 kap. 2 och 4 §§ HSLF-FS 2021:87). Föreskrifterna har meddelats med stöd av ett bemyndigade i begränsningsförordningen (3 kap. 5 §).

Hanteringen hos JO

För att underlätta hanteringen av de många anmälningarna har dessa diarieförts i ett antal s.k. samlingsärenden.

Som JO har informerat om på sin webbplats har det inte varit möjligt att på grund av det mycket stora antalet anmälningar skicka ut en bekräftelse på att anmälan har tagits emot i varje enskilt fall.

Om JO

JO:s uppgift

JO är en del av riksdagens kontrollmakt och har till uppgift att på riksdagens vägnar utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar. Utgångspunkten för JO:s verksamhet är den enskildes intresse av att bli föremål för en lagenlig och även i övrigt korrekt behandling från myndigheternas sida. JO-ämbetet är en del av det konstitutionella skyddet för den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.

JO kan inte ändra en myndighets beslut.

JO:s huvuduppgift är att kontrollera om myndigheterna har följt de regler som gäller för hur ärenden ska handläggas. Det rör sig om en juridisk granskning av formella frågor. JO brukar inte uttala sig om myndigheternas bedömningar och beslut i olika sakfrågor, t.ex. medicinska bedömningar. JO prövar inte heller frågor om skadestånd.

JO är i princip fri att avgöra vad som ska utredas och besluten kan inte överklagas.

JO:s tillsynsområde

Det är i princip bara myndigheter och deras anställda som står under JO:s tillsyn.

JO är förhindrad att granska riksdagens ledamöter, regeringen och statsråden. Det följer av 2 § tredje stycket lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän.

JO utreder inte klagomålen om vaccinationsbevis

Folkhälsomyndigheten hemställde om att regeringen skulle fatta beslut om ändring i begränsningsförordningen i huvudsak enligt det förslag som Regeringskansliet tidigare hade remitterat. Hemställan, som inte utgjorde någon myndighetsutövning

mot enskild, grundades på epidemiologiska bedömningar som det inte är JO:s uppgift att överpröva.

Regeringen beslutade senare om den ändring i begränsningsförordningen som redogjorts för ovan. Inför ställningstagandet hade den att överväga de remissynpunkter som kommit in från JO och andra remissinstanser samt att göra en bedömning av om ändringen var förenlig med grundläggande fri- och rättigheter enligt bl.a. regeringsformen. Jag är förhindrad att granska regeringen och kommer därför inte att utreda de klagomål som är riktade mot den.

Folkhälsomyndigheten har utfärdat föreskrifter som preciserar när vaccinationsbevis kan användas. Jag bedömer att myndigheten inte har gått utöver sitt normgivningsbemyndigande. Inte heller av något annat skäl finner jag anledning att utreda klagomålen mot Folkhälsomyndigheten.

Övriga klagomål, som riktats mot andra än de nyss nämnda, ger inte heller anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Anmälarna underrättas om detta beslut endast genom att det publiceras på JO:s webbplats (www.jo.se).

Ärendena avslutas.

Jag har inför beslutet samrått med justitieombudsmannen Per Lennerbrant som har tillsyn över ordningslagens tillämpning.